

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglaš se računa po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navedeni vrstice. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravitelj ulice Solino pic. celo št. 3, II. nadst. Naročnina in oglase je plačevati loco Trst. Oglasi reklame cije se pristoje postojno.

»V edinosti je moč!«

Odzvonilo je.

Ako motrimo besnenje in rohanje nemške obstrukcije toliko v državnem zboru, kolikor izven istega, vsiljuje se nam nehoté vprašanje: čemu se bora Nemci avstrijski, kateri cilj imajo pred očmi? Vprašujemo se, da-li delajo to za lastnega nagiba, ali pa so slepo orodje tistih baje „viših ozirnov“, katerih ost je naperjena proti Slovanom v Avstriji in zunaj mej te države? Uriva se nam misel, da-li njih obstrukcija morda ni le komedija, s katero hočejo prikriti kako pekleno spletko? Da, to samo in nič drugega zamore biti! Da, naši avstrijski Nemci iz liberalnega in nacionalnega tabora so le slepo orodje Germanov, teh priseženih slavofobov, katerih program sestoji iz jedne same in jedine točke: ugonobljenje Slovanov! Ta program ni nov, porodil se je v razgretih nemških glavah onega dne, ko so skupno z Rusijo in Avstrijo premagali Napoleona na Lipskem polju. Kakor je hotel imeti Napoleon pod svojim žezlom ves svet, tako moramo — mislili so si Nemci — tudi mi vladati čez vse; če je Napoleon dovršil tri dela svojega naklepa, mi kakor celokupen, mogočen germanski narod moramo zmagati vse, ugonobiti vse, kar ni naše krvi; torej: kder ni German, v prah pred nami!

Ali, ali — zaračunili so se. Politika, ki so jo ustanovili tedaj in označili so svojim „Drang nach Osten“ — teženjem na Vzhod —, imela je nalogo predirati vedno bolj na jugu in vzhodu, ugonobiti tamošnje Slovane ter graditi tam nepremagljivo nemško trdnjavo. Najbolj izvrstno je izvrševal to nalogo kancelar Oton grof Bismarck. Njega morajo Slovani zahvaliti največ, da je Balkan dan danes tako razmesarjen. Radi njega zvijsati se Bolgarija in Grška pod vladjo nemških vladarskih hiš.

Ali utonila je Bismarcku zvezda njegove sreče, padel je sramom, kajti o njegovem padcu došla so v svet poročila o njega odurnem, slavohlepem delovanju v politiki evropski. Narodi, katere je hotel podjarmiti, vzbudili so se iz sna in prečrtali mu njegov račun. Ost, ki so jo Nemci obra-

čali proti Slovanom, obrnila se je danes proti njim samim. Strahom uvidevajo dandane svoje pogubno delovanje, ali v svojem predrznem licemerstvu, v svoji oholosti in domisljivosti, nočejo priznati tega; oni hočejo zmagonosnim obrazom, smehljajočim se licem, prikriti strah, ki jim pretresa mozeg po kosteh, ko vidijo, kako ustaja Rusija in kako iščejo njenega prijateljstva vse druge države. In menda se ne motimo, ako rečemo, da jih najbolj peče to, da je modri, skrbni in prosvetljeni Fran Josip ustvaril najugodnejših odnošajev med Rusijo in Avstrijo in da je ponehalo tisto nesrečno nezaupanje med tema dvema državama, ki je bilo tako rekoč kristalizacijska točka vse nemške evropske politike. To nezaupanje netil in gojil vsemi možnimi sredstvi železni Bismarck in bi je hoteli netiti še vedno njega epigoni. Ali v Avstriji je došlo spoznanje, in do tega spoznanja je najbolj pripomogel — čudno, ali resnično — isti Bismarck sam! Bismarckova zavratnost nasproti Avstriji in Rusiji je šla vendar predaleč v svoji drznosti: preoditno — dovolite, da povemo po domače! — je imel za norca Avstrijo in Rusijo. Spletke so prišle na dan in posledica vsemu je: ugodni odnošaji, kakoršni že dolgo ni bilo med tema dvema državama. Tu je pravi vir sedanjih srditosti naših avstrijskih prusofilov, tu je vzrok izdajalskemu besnenju: v spoznanju namreč, da so se temeljito zamešali koncepti svetovne politike nemške; oni drzni načrti, narekovani po tistem nemškem Drang nach Osten, po katerih naj bi se gradil veliki nemški most do Adrije in naj bi se zasnova podlaga nemškemu vsevladju. Toda jelo se je sukati drugače. Nemčija je nehala igrati prvo violino in vsaki hip, ko se je bati krvavih sporov, oči Evrope se ne obračajo več v prvi vrsti v Berlin. To razgreva nemško prav.

Jezikovne naredbe v Avstriji ne škodujejo Nemcem čisto nič v kulturnem pogledu, ali začetek so tistemu preobratu pri nas, ki mora priti prej ali slej in ki odvzame nadvladje Nemcem nad slovenskimi redovi, tisto nadvladje, ki so je imeli Nemci v Avstriji, povspeševani in podpirani po centrali-

stiskem sistemu, ki je vladal dosedaj v tej državi. To jih jezi, to jih razburja. Zato vptijejo in rohnijo, zato tulijo in ropotajo, zato uprizarjajo demonstracije proti Slovanom in tudi proti grofu K. Badenju, ki jim vendar gradi zlate mostove v jednomer in neumevno potrpežljivostjo. Dolgo so skrivali svoje nakane pod neko namišljeno skrb za državo. Za „državno korist“ so skrivali svojo korist, velenemško korist. Sedaj pa, ko so se jim igli podirati računi na zunanji, zbesneli so tudi na znotraj in v tem trenutku se nam kažejo, kar so bili že od glasovitih nemških zmag nad Francozi.

In rohne tem bolj, ker se boje, da se jim bode vračalo, kakor so zaslužili s tem, da niso znali biti pravični. Sedaj, ko vlada baje skusa nekako odpraviti stoletne krivice, storjene nam Slovanom, oni vlahajo čez mejo, da tam dajejo duška ne- lojalnim čutstvom svojim, da kličejo na pomoč tisti slavofobski fanatizem, ki je narekoval ono glasovito žaloigro, ali kaj: „Der Burggraf“.

Ali ne posreči se jim. Avstrijski vladar vendar ne postane vazal nikdar in od nikogar! Da, odzvonila je ura misli svetovnega gospodstva nemškega. Ta misel ne sme več vznemirjati kulturnih narodov na svetu; sedanje rohanje pa so morda zadnji pojavi te umirajoče ideje. Naj se protivijo kolikor hočejo: vsevečna pravica hoče, da zamrje ta krivična, ta nasilna ideja in da dá prostora drugi močnejši in plemenitejši ideji, katere propovednik bodi mehki, blagočutni Slovan! Bliža se čas, ko se bodo jelo vršiti ono veliko kulturno delo, katero je prisodil Slovanom v svojem poroškem dubu naš genijalni Stritar: Slovan bodi prepoditelj stare, opešane, degenerirane Evrope!

Istina, da to se ne izvrši ni v enem dnevu, ni v enem letu. Ali pogledjmo v zgodovino? Kje so stari Egipčani, kje Babilonci in Perzi, a kje silni Rimljani? Izginili so! Nočemo reči, da tako izginejo tudi Nemci, ali zadovoljiti se bodo morali s tem, kar je res njih last, in odpovedati se ideji njih samovladja v Evropi. Ti časi so minili definitivno, ko so se mogli misliti Nemci na uredničenje te ideje!

PODLISTEK

Moje Binkošti na Krasu.

Potopisna novela. — Spisal Gromozenski.

10

Pridrčal je osební vlak iz Trsta, sprevodnik me je spravil par nemškimi besedami v napolnjeni voz in prej, nego sem se pošteno sel med dva laški govoreča gospoda, bila je Sežana že daleč za nami.

Nad nami so se nagromadili črni oblaki, začelo je bliskati, grometi in deževati, padala je pa tudi gosta in debela toča, ki sicer ni škodila nam, ki smo sedeli v vlaku, ali revnim krašovcem je uničila redko žito ter jim sklatila nezrelo sadje z dreves.

Dež ni več ponehal.

Prišli smo v Postojino. Grozno blato in mnogo tajcev.

Kje naj iščem Zorko? Da pride v jamo, je rekel gospod Hrast.

Do zadnje niti premočen sem stopil v oni čarobni svet, ki ga je ustvarilo stvarstvo v kakem prijetnem trenutku pod žalostnim površjem kraške zemlje, h kateremu narodna Postojina odpira skrivnostna vrata za okrogel srebrnjak. Človek s svo-

jimi tresočimi se rokami ni upal popravljati ali popolnjevati naravi nenavadnih umotvorov po svojih človeških nazorih in vedah v umetnosti, a da se lažje opijani s tam nakupičeno lepoto, preskrbel jej je magično razsvetljavo.

Občudovanje je odpiralo rudeče ustnice tisočem lepega ženstva vseh mogočih narodov, a mo- žem je jemalo ves ponos, ki se utemeljujejo kakor gospodje stvarstva.

Mogočni šum podzemeljske Pivke udomačil se mi je že v ušesih ter me spremljal po vsem velikanem labirintu, dokler nisem obstal, ne smatrajoči se več revnim človeškim bitjem s svojimi grehi, željami, trudom in bolestmi na Kalvariji. Pristopil sem k levemu roparju ter obstal. Razsvetljava se je hotela menda pošaliti z menoj, ker zjednila me je žujim v skupino. Saj tako si moram tolmačiti, ker prišla je mlada deklica do mene in me potipala mené, da sem tudi kapnik. Ko sem se zganil in jo pogledal smehljaje, prestrašila se je in zginila v gruči občudovalcev. Ne vem koliko časa sem stal. Prišla je druga gruča. V tej sem zagledal Zorko. Oči so se jej svetile nadzemsko, po milem obrazu se jej je razlilo sveto občudovanje, da si nisem koj upal k njej. Mogoče me je i ona poštevala kapnikom, saj je prišla prav blizo

mene, pa me ni spoznala, dokler nisem vskliknil: „Zorka!“

Nič drugega nisem mogel izustiti. Stopil sem na njeno levo stran, jo prijel za roko ter jo vedel dalje, tje, kjer ni več videti tragedije na Kalvariji, a kjer so premagovali šum, zvoki vojaške godbe, se sukali pari in peli slovenske pesmi. Slovenska pesem se glasi povsod milo, bodisi v bo- žjem hramu, bodisi v borni kmetijski sobici, v si- jajni dvorani ali na zelenih pašnikih, a kedor je čul slovensko pesem v postojinski jami, čul je pač najlepše, kar nam življenje nuditi more.

Zerki so prišle solze v oči. Nema je stala poleg mene.

„Zorka, kako te ljubim“, šepetal sem jej na uho, kar jo je vzdramilo.

Težko sva se ločila od pevcev, na morali smo naprej.

„Nisem se nadejala, da te najdem tukaj“ je spregovorila in se stresla, da sem ves prestra- šen vprašal, da-li jej je slabo.

„Nič, nič mi ni“, se je smehljala in me po- gledala ljubeče.

„Saj sem vedar moral sem, kar sem vedel, da je moja Zorka tu“.

(Pride še.)

Politiške vesti.

TRSTU, dne 9. septembra 1897.

K položaju. Včeraj in predvčerajšnjem so bila dolga posvetovanja ministrov pod predsedništvom cesarja samega. Teh skupnih posvetovanj so se udeležili tudi ministri za unanije stvari grof Goluhovski, ministerski predsednik ogerski, baron Banffy in skupni finančni minister Kallay.

Brez dvoma so se posvetovanja vrtela okoli vprašanja, kdaj naj se se snidejo delegacije? To vprašanje pa je v tesni zvezi z — obstrukcijo v avstrijskem parlamentu. Od letošnjega zasedanja delegacij je torej le eden sam korak do vprašanja, kako zrušiti obstrukcijo in omogočiti, da začne zopet delovati parlamentarni stroj, da se izvrše volitve v delegacije? Poročila zatrjajo, da se je doseglo popolno soglasje med ministri o korakih, ki jih bode storiti ministerstvo nemudoma, kdaj je sklicati državni zbor in o sredstvih, ki jih bode porabili proti obstrukciji.

Sedaj je stopil močno v ospredje nemški konservativci dr. Ebenhoch. Včeraj je imel dolg pogovor z ministerskim predsednikom Pojašnjeval da je poslednjemu zahteve katoliške ljudske stranke, zajedno pa je hotel izvesti o namenih vlade. Mož je baje določen za bodočega predsednika zbornice poslancev. Vlada se menda nadeja, da bode Ebenhoch energičnejši z obstrukcijonisti, nego pa je bil Kathrein.

Vlada se baje toliko zanima za izvolitev Ebenhocha predsednikom zbornice, da hoče poslati posebnega zaupnika do dosedanjega predsednika dr. Kathreina, da bi le ta ne vsprejel predsedniške časti, tudi, ko bi ga izvolila večina.

Grof Badeni stoji trdneje, nego kdaj poprej. Tako zatrjajo poročila. O grofu Gleispachu pa govore nekaj, da se pripravlja na odhod. Razna imenovanja in odlikovanja v pravosodni stroki, ki so se izvršila te dni, so menda znak, da gospod minister za pravosodje skoro ostavi svoj ministerski fotelj. Kdo mu bode naslednik? O tem molče govorice. In vendar nas mora zanimati to zelo, zelo! Kajti uprav v pravosodni stroki nam je poravnati še mnogo, mnogo računov se sedanjim zistemom.

Avstrija — slovenska. Nemški prenapetosti na Koroškem straše svoje „somišljenike“, zlasti tiste, ki so s Slovenci vred volili zmerne Grafauerja, da se Avstrija poslovani in da se oni so pripomogli k temu. Celovške „Freie Stimmen“ so kar v jedrnat zaplenjene, ker so že preveč zbežale v svojem slepem teutonofilstvu in zabavljajo na vlado. Da, to je res: ako pojde tako dalje, zares sami Nemci pripomorejo do cilja — avstrijskemu Slovanstvu.

Nemški cesar pa Madjari. Minulo nedeljo je razpustila v Budimpešti policija tri socialistične shode, v katerih so posamezni govorniki protestovali proti stroškom za vsprejem nemškega cesarja. „Budapesti Hirlep“ pa poroča, da so se celo madjarski plemenitaši odločili, ne udeležiti se sprejema.

Nezadovoljni narodi. Kakor je delavstvo v svoji organizaciji masa, ki hoče biti zadovoljena s svojimi zahtevami in ne miruje prej, nego doseže svoj cilj, tako je pač tudi z narodnostmi. Tudi iste hočejo doseči svoj cilj in dokler se to ne zgodi, so nemirne in hrumejo tako dolgo, dokler se jim ne izpolni želja. Zaostati v svojih zahtevah noče nobena in katera bi zaostala, morala bi podleči.

Mejne nezadovoljni narodi na svetu, sosebno v Evropi, pak sme mi Slovani. Mi zahtevamo od onih, ki so se postavili na višje stališče: — manj trpljenja, a več pravic, več zaslužka. S tem, da se našim zahtevam hočejo staviti opovire od strani merodajnih oblasti, nas pač ne upokoje, pač pa napravi to njim samim še večih neprijetnosti. Teh neprijetnosti bi pač bilo bitro konec, ako bi te merodajne oblasti hotele priznati, da gre vsem enako pravo. Kako naglo se napravi mir in red, ako to le hoče merodajna oblast! To baš nas uči postopanje modrega in blagohotnega vladarja Rusije nasproti Poljakom. Poljaki so bili dosedaj eden najhujših političnih nezadovoljnejšev in kakor kažejo dogodki, nezadovoljnost se poleže v kratkem. Poljske prijazne „Novosti“ pišejo:

Obadva slovanska naroda se združita pod mogočno krono iz hiše Romanov in Poljska najde v tej združitvi več zaslombe in zaščite, nego bi je mogla najti v teh dobah kakor samostajna oblast nasproti nasprotnikom slovanstva. Poljaki peza bijo

v tej zaščiti izkušeni minolih dob in v tem pozabljenju leži bratstvo obeh slavni slovenskih narodov. K temu idealu združenja se obračajo danes naše misli v tem slovesnem trenutku, ko je cvet poljskega carstva priredil nezahvalno sijajen vsprejem carju. Dal Bog, da bi na potu k dosegi tega ideala ne prišlo nepričakovanih ovir! A mi dostavljamo: dal Bog, da bi zadela tako mila usoda vse one narode na svetu, ki trpe krivico, da zgine popolaoma vrsta — nezadovoljnih narodov!

Različne vesti.

Prošnja. Tržaška ženska podružnica Sv. Cirila in Metoda vabi najljubše vse rodoljubne dame, trgovce in obrtnike, da podarè kaj, bodisi galanterijskega blaga, igrač ali jestvin za namerovani „bazar“, ki bode o priliki koncerta dne 19. t. m. v društvenem vrtu pri sv. Ivanu. Prosi se prav lepo, da se vsakdo odzove temu vabilu ter pošlje kaj vsaj do 15. t. m. v „Tržaško čitalnico“, Via S. Francesco št. 2. Sprejme se drage volje vsaka malenkost, ker vse pripomore do lepega vspeha.

Ne zabite rodoljubje tržaški, da smo ravno mi veliko dolžni družbi sv. Cirila in Metoda! Zato naj ne ostane ta klic brez vspeha!

ODBOR

tržaške ženske podružnice.

Vseslovanski shod v Ljubljani. Iz Ljubljane se nam poroča 7. sept. t. l.: Župan ljubljanski g. Ivan Hribar izdal je ravnokar oklic, v katerem poziva narodno meščanstvo, da v dan 14. sept. povodom vršitve vseslovanskega shoda ter ob priliki prihoda Slovencev iz sosednjih dežel in iz Hrvaške in s Češkega, okraši Ljubljana svoje hiše na primeren način, v kateri namen bode okrašena tudi mestna poslopja. Saj: brat zdaj k bratu pohiti, konas vse ista rana skli. Na svidenje torej Slovenci! le v boja najti so nam — venci! Pokažimo Nemcem in vladi, da nas je, in da tudi — znamo nekaj!

X.

Sestanek slovenskih literatov, umetnikov in knjigotržcev. Iz Ljubljane nam poročajo: Na poziv „Slovenskega Naroda“ so se sešli v torek zvečer v spodnji kavarni ljubljanskega „Narodnega doma“ nekateri pisatelji, pesniki, umetniki in knjigotračci iz Ljubljane in okolice na neprisiljen pomenek gledé prireditve I. shoda slovenskih književnikov in umetnikov, v družbi z domačimi knjigotračci. Zbrane je pozdravil kakor sklicatelj urednik „Ljubljanskega Zvona“, prof. V. Bežek ter predlagal stoloravnatelj šolskega nadzornika, profesorja Fr. Levca, ki je prevzel vodstvo. Na poziv stoloravnatelja je podal urednik Fr. Govékar na kratko glavne točke, radi katerih bi bil potreben tak kongres ter se je skliceval na svoje članke, ki jih je prijavil lani v „Sloven. Narodu“. Glede potrebe in koristnosti takega shoda so bili prisotni vsi složni. Po daljši debati, katere so se udeležili Terstenjak, dr. Volčič, prof. Seidel, slikar Gerin, Iv. N. Resman, Zagorjan, Bežek, Govékar, Levec in Kunc, pa se je sklenilo, da naj se vrši I. sestanek slovenskih literatov, umetnikov in knjigotračcev ob priliki vseslovanskega shoda v Ljubljani. V to svrhu se je izvolil odsek treh členov (Bežek, Govékar in Terstenjak), ki se pomnoži potom kooptacije. Dal Bog dosti vspeha!

Slovensko-nemške poštno tiskovine so v Trstu bele vrane! Pomislite, vse mesto je brez njih, razun okolice južnega kolodvora! Ker se mi je posrečilo naiti narodnega trgovca pri sv. Jakobu, ki bode prodajal iste, opozarjam vse narodne kroge tam okolu naj se obračajo do g. Roncel Joahima, trgovca v ulici S. Marco (št. 15, Fabjanova hiša) kjer bodo pošteno postreženi; in to ne samo tiskovinami, nego tudi jestvinami, žganimi piščami in, ako dobi dovoljenje, bi rad prodajal tudi list „Edinost“. Svoji k svojim! Nebodigatreba.

Popravek. V izkazu darov za družine zaprtih okoličanov, priobčenem v zadnjem izdanju, treba popraviti, da je g. Slavoj Dolenc nabral 28 gl. in ne 23 gl.

Katoliško-gospodarsko in politično društvo za Slovence na Koroškem napravi v nedeljo, dne 19. septembra ob 8. uri popoldne v gostilni pri Eliz. Tengg pri Mariji na Zili javen shod, na katerem bodo poročali gg. deželni poslanci o svojem delovanju v deželnem in g. državni poslanec o istem v državnem zboru. Dalje se bode govorilo o kmetijskih potrebah in o šoli.

Pevsko in bralno društvo na Opčinah vabi na veliko veselico, katero priredi v nedeljo dne 12. septembra 1897. na dvorišču g. Ivana Gorjupa. Na veselici bode svirala veteranska godba pod vodstvom g. Majcena. Vspored: 1. Jenko: „Naprej“, godba. 2. I. Aljaš: „Triglav“, zbor. 3. I. pl. Zajc: „Zrinsko-Frankopanka“, godba. 4. S. Gregorčič: „Domovini“, deklamacija, deklamuje gč. Kariž. 5. Majcen: „Pomladne cvetke“, valček, godba. 6. G. Eisenhut: „Krasni spol in ljubav“, zbor. 7. Nedved: „Lepa naša domovina“, godba. 8. H. Sattner: „Na planine“, zbor. 9. Ipavec: „Domovini“ godba. 10. S. Ferluga: „Na robe svet“, šalji prizor. 11. Košat: „Moja ljubica“, godba. 12. S. Ferluga: „Za Avstrijo“, zbor s spremijevanjem godbe. 13. Majcen: „Slovenec sem“, potpourri, godba. 14. Bolle: „Mutek“, šala-igra. Svobodna zabava pri g. Mičelu. Začetek točno ob 5. uri popoldne. Vstopnina: na veselico za osebo 30 nvč. za nedorasle 15 nv., sedeži 10 nv. Na obilno udeležbo uljudno vabi odbor. Opozarja se slavno občinstvo, da se bode isti dan ob 4. uri popol. vršila dirka z Opčin v Štorje in nazaj, katero priredi „Kolesarski klub Sokol v Trstu“. Na startu bode svirala tudi veteranska godba. V slučaju slabega vremena se bode veselica vršila 8 dni pozneje.

Obilnica blagoslovljenje zastave „Del. podp. društva“ se je vršila minole nedelje na sijajen način. Zjutraj ob 8. uri se je pomikal dolg spreved društvenikov po ulicah proti cerkvi sv. Antona novega. Društveniki so korakali samozavestno z društvenimi znamenji na prsih, divna društvena zastava je plapolala ponosno, in veselo so se razlegali zvoki našega „Naprej!“ in sokolske koračnice. Tržačani so kar gledali ta nenavadni jim prizor. Cerkev je bila prenapolnjena. Spreved se je vračal istim redom v društvene prostore. Pred stanom društva je zasvirala godba cesarsko pesem, katero so poslušali društveniki razoglavo. Ni bilo ni najmanjšega nereda.

Popoldne ob 5. uri se je pričela veselica na vrtu šolskega zavoda pri sv. Jakobu. Ves prostrani vrt je bil bogato odličan zastavami in lampijoni, žal, da je bilo vreme neugodno in je močna sapa delala veliko zgage godbi in pevcem. Da je bilo vreme ugodnejše, bilo bi se zbralo ogromnega ljudstva. Še tako je bilo na vrtu do 1500 ljudi, ki so vzlic vetru vztrajali do temne noči. Hvala Bogu, še smo tu vzlic vsem bojkotom. Tebi pa, „Del. podp. društvo“ in vsem Slovincem tržaškim želimo, da bi prihodnjo obletnico praznovali — ob ugodnih razmerah. (Ta vest je izostala zadnjič po neljubi pomoti. Uredn.)

Napad na urednika. V „Narodnem listu“ zadarkem čitamo, da so minolega torka došli trije častniki v uredništvo rečenega lista. Zahtevali so od urednika Biankinija — ki je tudi državni poslanec — pojasnila, da-li neki dopis iz Vrlika cika na jednega častnikov. Gosp. Biankini je odgovoril, da ne more vedeti tega, da pa se hoče obvestiti o tem in tudi imenovati dopisnika, ako dotičnik privoli v to. Ako ne, pa vsprejme vso odgovornost sam, in ako treba tudi da zadoščenja. Dva častnika (prič) sta sedela na sofi in sta beležila besede Biankinijeve. Kar hkratu je rez. častnik Novakovič zamahnil bičem, hoté zavratno udariti urednika Biankinija. Na srečo se je nekako zaplet tanji del biča. Biankini, ne bodi len, je iztrgal častniku bič in ga iztiril iz sobe, ganeč ga z nogami in bičem.

Odhajaje sta oba druga častnika obžalovala nepristojni čin Novakoviča in sta zatrdila, da je le-ta zaigral svojo vojaško čast.

Kmalu na to sta došla v uredništvo dva stotnika polka Lazy, da v imenu zapovednika tega polka izrazita Biankiniju obžalovanje, da sta dva častnika tega polka bila navzoča pri tem činu.

Mi omenjamo ta dogodek za to, ker je naš vsikdar objektivni „Mattino“ stvar zasukal tendenciozno in po svoji stari navadi.

Iz gori navedenega je razvidno, da je urednik Biankini postopal povsem pravilno. Obljubil je pojasnila in eventuelno tudi zadoščenja. Več se ni moglo zahtevati od njega in grdi čin rezervnega častnika ni bil opravičen niti najmanjše „Mattino“ pa zasukava stvar tako, kakor da je bil Novakovič imenovan žaljen, dočim je bila v dopisu navedena le šifra „D. N.“; kakor da je Biankini odklonil

zahtevano zadoščenje, dočim je isti zagotovil pojasnilo in zadoščenje; in kakor da je Novakovič v resnici pretepal z bičem Biankinija, dočim je nasprotno res: da je Biankini ošvrkal častnika. Iz kratka: kar je povedal „Mattino“, je povedal ravno narobe. O dejstvu pa, da sta dva stotnika v imenu poveljnikov izrazila obžalovanje Biankiniju, o tem dejstvu lepo molči vsikdar objektivni „Mattino“. Je že tako: nikdo ne more skočiti iz svoje lastne kože, „Mattino“ pa ne iz svoje — objektivnosti in resnicoljubnosti.

Nadzorniki in nadzornice „Delalskega podp. društva“ so vabijeni, da se udeležijo seje dne 12. t. m. ob 6 uri zvečer.

Zlobec Anton, načelnik.

Zahvala. Podpisana podružnica zahvaljuje tem potom najsrčneje veleč. g. A. Koblarja na krasnem govoru, p. n. oddelak sl. pevskega društva „Ljubljana“ in slav. tamburaški klub „Zvezda“ na prijaznem sodelovanju, cenjene gg. darovalke in darovalce na lepih darilih in sploh vse, ki so pripomogli, da se je veselica obnesla tako izborna.

„Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda“
v Logatcu dne 6. sept. 1897.

Josipina Tollazzi, Ivanka Arko,
t. d. predsednica, t. d. tajnica.

Heilô! V Holčicah na Češkem je dne 29. m. m. napadel neki „heilôbruder“ nekega Müllerja, ko se je ta vozil skozi trg in ga jel z dežnikom natepati. Müller je skočil z voza in je „heilôbruderja“ švrknil z bičem parkrat po bedrih. Na to je oni planil z nožem v Müllerja in ga težko ranil dvakrat. Napadalec je zbežal, a kmalu so ga ujeli in ga izročili sodišču. Napadeni je moral v bolnišnico.

Mascagni, komponist toli naglo proslule opere „Cavalleria rusticana“, se je hotel usmrtiti. Tri hitce je sprožil va-se iz samokresa. Po vsem Trstu je bila predvčerajšnjem prava senzacija. Ti ljubi Bog, saj je Mascagni — Italijan!

Iz dežele zlata Že iz stare Kalifornije, prve domovine zlata, so nam znana poročila, kako se godi ljudem, ki iščejo zlato. No, iz najnoveje domovine te zapeljive kovine, iz Alaske, katera, kakor se piše, nadkriljuje s svojim bogatstvom vse dosedanje zaklade zlata, prihajajo grozna poročila. Nekdo, ki se je vrnil iz Alaske, pripoveduje: V treh mesecih sem si sicer pridobil premoženje za pet milijonov dolarjev, toda prestal sem toliko, da sem si to premoženje kr v a v e zaslužil. Prvi zlati prah, ki sem ga našel, skril sem za svoj pas. Toda po noči sta me napadla dva možaka, ki sta mi hotela vzeti plen. Posrečilo se mi je, da sem jednega takoj prebodel z nožem, drugega pa omotil s steklenico po glavi. Sleherni dan se dogajajo tatvine, poboji in umori. Dostikrat izgine kak nadzornik ali stražnik brez sledu in takoj se ve, kaj to pomeni. Jaz sem bil trikrat zaboden in enkrat ostreljen. Sklenil sem, da nikdar ne vzamem niti za jeden prašek zlata saboj in ga rajše skrijem drugod. Navadno pa mi je bilo ukraden in jednekrat mi je bil ukraden zaklad iz dna starega soda, kjer sem ga imel skritega, v vrednosti 4000 dolarjev. Konečno sem našel zavetja v nekem oddaljenem pogorju, kamor sem nosil v tamnih nočeh svoje zlato. Toda kake nevarnosti so me obdajale celo tu med potom! Nikdar nisem izšel brez dveh revolverjev in v takih nočeh sem bil tako razburjen, da bi bil z lahko vestjo pobil ljudi, kolikor bi mi jih bilo prišlo nasproti, pa da branim samo jedno zrno zlata. Vsi ljudje ondi so v očeh drugega: tatje, razbojniki morilci.

In ako se iskalcu zlata pobijajo med saboj, niso nič boljši oni, ki prodajajo za drag denar živila. A gotovo so izgubili več, nego pridobili. Seveda so delali dobre kupčije. Toda ako so dobili za jedno svinjo 1000 frankov (400 gl.) ali za steklenico slabega piva 100 frankov, so pa bili oropani med potom iz Alaske v domovino vsega premoženja, včasih tudi življenja.

Jaz bi bil zblaznel, da sem ostal še dalje časa ondi in se nisem čutil varnega prej, nego je bilo moje zlato v blagajnah novojorške banke. Konečno sem se čutil, da sem mogel zopet med omikane ljudi.

Ako je temu tako, tedaj Slovenci, ne hodite po zlato v Alasko, marveč ostanite doma in živite se počeno, kakor kdo more.

Potres V Florenci je bil dne 6. t. m. ob 4. uri zjutraj močan, 3 sekunde trajajoč potres.

Skrivnosten umor in samomor. Iz Tržiča na Gorenjskem prihaja vest, da se je pri sv. Ani nad Tržičem vstrelil posestnik Josip Hofbauer potem, ko je usmrtil svojo ženo. V pismu, katero je ostavil, pravi, da je sam usmrtil svojo plemenito ženo. — Urok temu dvojnemu umoru je neznan.

Madjarsko poštenje. V Silinu na Ogerskem se vrši že tri mesece dolgo preiskava radi izginolih šestdeset tisoč goldinarjev iz mestne blagajne. Vse računske knjige iz let 1890 do 1893 so izginole. Načelnik je odpustil mestnega sodnika, notarja in blagajničarja.

Slike iz življenja.

II.

Dea brata, ali: „Kakor prišlo, tako prešlo“.

Pozno zvečer je bilo, okolo enajste ure. Po samotnem trgu malega mesteca M. so se razlegali burni glasovi kletve in zmerjanja. Ljudje, ki so že deloma spali, prišli so na okna in poslušali prepir — mej dvema bratoma.

Ta dva sta stala v luninem svitu in se grdo obkladala z najhujšimi psovskami in priimki.

„Ti si lenuh!“ dejal je starejši mlajšemu. Starejši je bil Jože, mlajšemu je bilo ime France.

„Ti si lenuh! Zapravi si že davno vso doto, — zapravi si že v vojaki z babami in — lumpi. Zdaj pa delaš dolgove in paseš lenobo ter računaš na moje božjake. Ali ne dobiš jih, France! Kakor je Bog v nebesih, ne dobiš jih. Pri m....., da jih ne dobiš! Pa če takoj pogineš ti in tvoja družina, ne boš jih!“

„Ti si priprost!“ oglasil se je zdaj mlajši, ki je bil malce trezniši, kajti prišla sta obadva iz krčme Jožetove; „ti si priprost, Jože! Kdo se meni za tvoje božjake! Imej jih! Da sem zapravlil svoj delež po očetu in materi, to je resnica, ali sem tudi živel, živel! Ti pa si tičal tu-le doma in lažil za tisto Skominovo Marjanico, ki te je imela za norca in vlekla novce iz tvojega žepa, dokler se še tega ni naveličala. Ti pa si plačeval račun za — drugimi, ki so se smijali za tvojim hrbtom. Pri tem pa si se postaral in postal siv — osel...“

„Tiho mi bodi, ali ti zavijem vrat!“

„Ha, ha, pa ti, da bi meni česa očital? Pa ti?! No, kaj se brigam za tvoje božjake! Da imam dolgove, to je resnica, še več, nego si ti misliti moreš. Ko pa pridejo biriči in me poženo z doma, tedaj pojdem in še „z Bogom“ ti ne rečem, da veš!“

„Ne, ne, Francek, tega pa zopet ne smeš storiti, tega ne smeš! Te sramote mi ne smeš delati, ali ne veš, če ga v si?“

Jokaje je govoril Jože te besede in jokala sta oba. Na to pa sta si segla v roke in Jože je dejal:

„Da veš, tega mi ne smeš storiti, moj Francek, rajše ti odštejem takoj petdeset tisoč, samo tak prokl... lenuh mi nikar ne bodi!“

„Ti pa tak osel nikari!“

„Še stradal boš, ker si tak lump!“

„A tebe nikdar prosil za jeden božjak, pretega stara!“

„Tepec ti!“

„Para neumna!“

„Še Bog te ne mara!“

„In tebe ne hudič, ni sveti Peter ne!“

Kričala sta, da je donelo po vsem mestu in šla saksabi — vsak v drugo krčmo.

Jože in France sta bila sinova staroslavne družine Hrometove. Stari Hrome je služil nekdaž za hlapca v gradu Kozolškem in ondi si je pridobil veliko denarja. To pa ni šlo tako naravno pot, zato so se ljudje čudili in se še vedno čudijo, kje je starec dobil toliko denarja, da je zamogel takoj začeti veliko kupčijo z vinom in da je takoj kupil hišo v mestu. Šepetali pa so si nekateri sledečo dogodbo:

V Kozolškem gradu so nekoč prenočili Francozje, ki so potovali tod mimo, vračajoči se z Italije. Pri sebi so imeli veliko vojno blagajno. Zjutraj, ko je napočila ura njihovega odhoda, ležali so še vsi Francozje v svojih posteljah, toda v krvi, s prerezanimi vratovi. Med tistimi pa, ki so vrgli francosko blagajno v suhi grajski vodnjak, je bil baje tudi kozolški veliki hlapec Janez Hrome. Vse to je prišlo še-le pozneje na svetlo, ko že ni bilo več niti Francozov v deželi, niti bla-

gajne v suhem grajskem vodnjaku in niti Janeza Hrometa in njegovega glavnega tovariša v tej pregrešni zadevi, Jerneja Storžeta. Storže je obogatel takoj za tem in njegovi dediči so še danes najbogateji v selu Mimgradu, a Hrome se je bogato oženil in postal istotako najveljavniši M-ski meščan.

Dasi pa je imel v premoženju in hišni veljavi Hrome veliko srečo, v svoji družini je ni imel — nobene. Kmalu so mu pomrli pobožni otroci in ostala sta samo še dva sinova, brata odločno si nasprotujoča naravi. Navadno se nista pogledala po več tednov, a kadar sta se sešla, zmerjala in prepirala sta se tako glasno, da je slišalo vse mesto in so zmajevali ljudje z glavami. Starejši je pededoval vse premoženje po starih, ki je znal šalo okroglih tri sto tisoč goldinarjev, a mlajši je hitro zapravlil svoto osemdeset tisoč, katere mu je prisodil oče in delal dolgove na račun bratovih tisočakov. Naravno je bilo, da se je mlajši približeval skupemu starejšemu bratu, ker se mu je zdelo škoda lepega denarja, ki je plesnilo v starih domačih blagajnah, mej tem, ko bi jih bil znal tako lepo uživati en.

No, nekoč pa mu je h krati prinesel sel novico, da leži brat Jože na smrtni postelji ter da želi govoriti z njim. Pijan je po noči padel po stopnicah in se smrtno pohabil. Klical ni zdravnika, ni druge pomoči; brata, le brata hotel je še videti poslednjikrat.

Bila sta sama in Jože je spregovoril slabim glasom meu tem, ko je vlekel neki papir izpod zglavlja svoje postelje, — bila je oporoka:

„Vidiš, Francek, to le sem napisal za slučaj, da me zaleti prej, nego tebe, — oporoka je...“

„Beži no, Jože, saj ne bode tako hudega, čemu bi mislil na smrt?!“

Jožetu so se zablistale oči in nevoljen je dejal:

„Kaj ti veš, kako mi je? Pal sem, strašno pal in vtrgalo se mi je nekaj — notri.“

Zakašljal je in kri se mu je vtila iz ust. Oslabiel se je zgrudil na posteljo.

France je hotel po zdravnika, na to pa se je siloma dvignil oni na postelji in slabotno zahreščal:

„Ne hodi! Kaj bi pomagalo? Ljudje se razburijo in bi tiščali v hišo. Prepovedal sem poslom črhnuti komu kako besedico o tem, kar se je zgodilo. Torej, da veš: to je moja oporoka, shrani jo, vse je tvoje, — vse, samo jedno te prosim, — brate, ne bodi tak — lump, kakor si bil dosedaj —“

„Kaj? Na smrtni postelji me zmerjaš z lumpom, svojega brata?“

„Kaj praviš? Morda si bil poštenjak? Lump si bil, zapravljevec in, ako bi znal, da ostaneš tak nadalje, vidiš, raztrgal bi to-le pismo in ni božjaka bi ne dobil po meni — ni božjaka!“

„Ha, pa imej vse tiste tisoče! Nočem jih, da veš, nočem jih, živel bom brez njih — tak osel!“

„Ti si zares — velik bebec!“

„In ti zgaga polomljena.“

„Vidiš, takov si, še Bog te ne bode maral, še Bog ne!“

„In tebe niti ne hudič, ne sveti Peter! Mene ne vidiš več!“

In preklinjaje je odšel France, brez slovesa od svojega umirajočega brata. Ta pa se je stresel od razburjenja in slabosti in izdahnul.

Drugi dan se je raznesel glas o Jožetovi smrti. Našli so ga mrtvega v postelji in v koščeni roki košček papirja — od oporoke. Nujno so započatili stanovanje, ali drugega niso imeli kaj pečatiti, kajti posli in tatje odnesli so še isto noč do poslednjega novca vse premoženje in izginili brez sledu. Po smrti so prišli daljnji sorodniki in tožbe in pravde so se pričele. Dolžili so brata, da je oskodoval ostale sorodnike in konec pravuam je bil, da je nekdo v pretepu ubil še njega.

In ker sta umrla na tako nenaraven način oba brata, pokopali so ju drug poleg drugega na pokopališču.

Tako je minila slavna družina Hrometova in ljudje so, grede od pogreba, šepetali te-le besede:

„Kakor prišlo, tako prešlo.“

Lastnik kensorcij nista „Edinost“. **Izdavatelj in odgovorni urednik**: **Fran Godnik**. — **Tiskarna Dolenc v Trstu**.